ISSN 2181-6833
9 772181 683301

1930 BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

ISSN 2181-6833

PEDAGOGIK MAHORAT

3-4
2022

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

3-4-son (2022-yil, avgust)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2022

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal
2022, № 3-4

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrdagi qarori bilan **pedagogika** va **psixologiya** fanlari bo‘yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo‘lgan zaruruiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2001-yilda tashkil etilgan.
Jurnal 1 yilda 6 marta chiqadi.

Jurnal O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2016-yil 22-fevral № 05-072-sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko‘chasi, 11-uy
Elektron manzil: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

TAHRIR HAY’ATI:

Bosh muharrir: Adizov Baxtiyor Rahmonovich– pedagogika fanlari doktori, professor
Mas’ul kotib: Sayfullayeva Nigora Zakiraliyevna – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Begimqulov Uzoqboy Shoyimqulovich, pedagogika fanlari doktori, professor
Navro‘z-zoda Baxtiyor Nigmatovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Mahmudov Mels Hasanovich, pedagogika fanlari doktori, professor
Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor
Yanakiyeva Yelka Kirilova, pedagogika fanlari doktori, professor (N. Rilski nomidagi Janubiy-G‘arbiy Universitet, Bolgariya)
Andriyenko Yelena Vasilyevna pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta’limi instituti, Novosibirsk, Rossiya)
Romm Tatyana Aleksandrovna pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta’lim instituti, Novosibirsk, Rossiya)
Chudakova Vera Petrovna, psixologiya fanlari nomzodi (Ukraina pedagogika fanlari milliy akademiyasi, Ukraina)
Hamroyev Alijon Ro‘ziqulovich – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor
Mahmudova Muyassar, pedagogika fanlari doktori, professor
Kozlov Vladimir Vasilyevich, psixologiya fanlari doktori, professor (Yaroslavl davlat universiteti, Rossiya)
Tadjixodjayev Zokirxo‘ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor
Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor
O‘rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor
Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor
Mahmudov Nosir Mahmudovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Olimov Shirinboy Sharofovich, pedagogika fanlari doktori, professor
Chariyev Irgash To‘rayevich, pedagogika fanlari doktori, professor
Qiyamov Nishon Sodiqovich, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, pedagogika fanlari doktori, professor
Ro‘ziyeva Dilnoza Isomjonovna, pedagogika fanlari doktori, professor
Qurbonova Gulnoz Negmatovna, pedagogika fanlari doktori(DSc)
Jumaev Rustam G’aniyevich, siyosiy fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Zaripov Gulmurot Toxirovich, texnika fanlari nomzodi, dotcent.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО
Научно-теоретический и методический журнал
№ 3-4, 2022

Решением Высшей аттестационной комиссии при Кабинете Министров Республики Узбекистан от 29 декабря 2016 года журнал включён в перечень изданий, рекомендованных для публикации научных результатов статей по направлениям «**Педагогика**» и «**Психология**».

Журнал основан в 2001 году
Журнал выходит 6 раз в год

Журнал зарегистрирован Бухарским управлением агентства по печати и массовой коммуникации Узбекистана.

Свидетельство о регистрации средства массовой информации № 05-072 от 22 февраля 2016 г.

Учредитель: Бухарский государственный университет

Адрес редакции: 200117, Узбекистан, г. Бухара, ул. Мухаммад Икбол, 11.
E-mail: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:
Главный редактор: Адизов Бахтиёр Рахманович – доктор педагогических наук, профессор
Ответственный редактор: Сайфуллаева Нигора Закиралиевна – доктор философии педагогических наук (PhD)

Хамидов Обиджон Хафизович, доктор экономических наук
Бегимкулов Узакбай Шаимкулович, доктор педагогических наук, профессор
Навруз-заде Бахтиёр Нигматович, доктор экономических наук, профессор
Махмудов Мэлс Хасанович, доктор педагогических наук, профессор
Ибрагимов Холбой Ибрагимович, доктор педагогических наук, профессор
Янакиева Елка Кирилова, доктор педагогических наук, профессор (Болгария)
Андриенко Елена Васильевна (Институт физико-математического, информационного и технологического образования НГПУ, Новосибирск, Россия)
Ромм Татьяна Александровна (Институт истории, гуманитарного, социального образования ФГБОУ ВО НГПУ, Новосибирск, Россия)
Чудакова Вера Петровна, кандидат психологических наук (Национальная академия педагогических наук Украины, Украина)
Хамроев Алижон Рузикулович, доктор педагогических наук (DSc), доцент
Каххаров Сиддик Каххарович, доктор педагогических наук, профессор
Махмудова Муяссар, доктор педагогических наук, профессор
Козлов Владимир Васильевич, доктор психологических наук, профессор (Ярославль, Россия)
Таджиходжаев Закирходжа Абдусаттарович, доктор технических наук, профессор
Аманов Мухтор Рахматович, доктор технических наук, профессор
Ураева Дармоной Саиджановна, доктор филологических наук, профессор
Дурдиев Дурдимурад Каландарович, доктор физико-математических наук, профессор
Махмудов Насыр Махмудович, доктор экономических наук, профессор
Олимов Ширинбой Шарофович, доктор педагогических наук, профессор
Чариев Ирғаш Тураевич, доктор педагогических наук, профессор
Киямов Нишон Содикович, доктор педагогических наук, профессор
Шомирзаев Махматмурод Хурамович, доктор педагогических наук, профессор
Рузиева Дилноза Исомжоновна, доктор педагогических наук, профессор
Курбонова Гулноз Негматовна, доктор педагогических наук (DSc)
Жумаев Рустам Ганиевич, доктор философии политических наук (PhD), доцент
Зарипов Гулмурот Тохирович, кандидат технических наук, доцент

PEDAGOGICAL SKILLS

The scientific-theoretical and methodical journal
№ 3-4, 2022

By the decision of the Higher Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated December 29, 2016, the journal was included in the list of publications recommended for publishing scientific results of articles in the areas of «**Pedagogy**» and «**Psychology**».

The journal was founded in 2001.

The journal is published 6 times a year

The journal is registered by the Bukhara Department of the Agency for Press and Mass Communication of Uzbekistan.

The certificate of registration of mass media № 05-072 of 22 February 2016

Founder: Bukhara State University

Publish house: 200117, Uzbekistan, Bukhara, Muhammad Ikbol Str., 11.
E-mail: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

EDITORIAL BOARD:

Chief Editor: Pedagogical Sciences of Pedagogy, Prof. Bakhtiyor R. Adizov.
Editor: Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Nigora Z. Sayfullaeva

Doctor of Economics Sciences Prof. Obidjon X. Xamidov
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Uzokboy Sh. Begimkulov
Doctor of Economics Sciences, Prof. Bakhtiyor N. Navruz-zade
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Mels Kh. Mahmudov
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Holboy I.Ibragimov
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Yelka K. Yanakieva (Bulgaria)
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Andrienko Yelena Vasilyevna (Russia)
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Romm Tatyana Aleksandrovna (Russia)
Candidate of Psychology, Vera P. Chudakova (Kiev, Ukraina)
Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Doc. Alijon R. Hamroev
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Siddik K. Kahhorov
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.M.Mahmudova
Doctor of Psychology, Prof. Vladimir V. Kozlov (Yaroslavl, Russia)
Doctor of Technical sciences, Prof. Zakirkhodja A. Tadjikhodjaev
Doctor of Technical sciences, Prof. Mukhtor R.Amanov
Doctor of Philology, Prof. Darmon S. Uraeva
Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. Durdimurod K. Durdiev
Doctor of Economics, Prof. Nasir N. Mahmudov
Doctor of Pedagogical Science, Prof. Shirinboy Sh. Olimov
Doctor of Pedagogical Science, Prof. Irgash T. Chariev
Doctor of Pedagogical Science, Prof. Nishon S. Kiyamov
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Maxmatmurod X. Shomirzaev
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Dilnoza I. Ruzieva
Doctor of Pedagogical Sciences, Prof. Gulnoz N. Qurbonova
PhD in Political Sciences, Doc. Rustam G.Jumaev
Candidate of technical sciences, Doc. Gulmurot T. Zaripov

MUNDARIJA

№	Familiya I.Sh.	*Mavzu*	Bet
		DOLZARB MAVZU	
1.	***SOBIROVA Ch.A., ABDUSHARIPOVA F.A.***	Korrupsiyaning kelib chiqish tarixi, shakllari va omillari	7
		PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA	
2.	***ABDULLAEVA Dilbar Zoirjon qizi***	Pedagogika yo‘nalishida tahsil oluvchi talaba yoshlarda dindorlikning individual strukturasi namoyon bo‘lishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	11
3.	***KURBANOVA Gulnoz Negmatovna***	Pedagogik muloqot talabalar kasbiy tafakkurini rivojlantirishnining asosiy omili sifatida	17
4.	***DJUMANIYAZOVA Muxayya***	Talabalar diniy dunyoqarashining ijtimoiy-psixologik xususiyatlarining empirik tahlili	21
5.	***NABIYEVA Odina***	Pandemiya davrining reproduktiv yoshdagi ayollar ruhiyatiga ta’siri	26
6.	***KAYUMOV Oybek***	Interaktiv intellektual elektron ta’lim resursini yaratish jarayonini modellashtirishning metodik asoslari	31
7.	***SANAYEVA Surayyo***	Fleshmoblar – talabalarning ommaviy tadbirlarda ishtirokini ta’minlash usuli sifatida	36
8.	***УРАКОВ Шерзод Рахмонович***	Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш педагогик муаммо сифатида	41
9.	***ERKINOVA Lobaroy Otamurot qizi, SABIROVA Ch.A.***	Bo‘lajak o‘qituvchilarda axloqiy-ma’naviy kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	48
10.	***РАЗЗАҚОВА Райхан Сайлаубековна***	Оилавий ҳаётга адаптация потенциали ижтимоий-психологик тадқиқот сифатида	53
11.	***ARIPOVA Shaxnoza Shaaxrarovna***	Mustaqil ta’lim va uning motivatsion xususiyatlari	57
12.	***OLLABERGANOVA Surayyo***	Mustaqil davlatlar hamdo‘stligi mamlakatlarida oliy ta’lim tizimi	64
13.	***ANNAYEVA Nazokat***	Ta’lim muassasalarida gender kompetensiyasini samarali shakllantirish shartlari	67
14.	***АБДУСАМАТОВ Хасанбой***	Ўзбек олимлари томонидан миграция ва мигрант оилаларни ўрганилганлиги	70
15.	***ДИЛОВА Наргиза Гайбуллаевна***	Психологические основы подготовки будущих учителей к межличностным отношениям	75
16.	***АСРАНБАЕВА Муножатхон Халимжановна***	Шахс руҳиятида хавотирланиш ҳолати ва унинг намоён бўлиши	78
17.	***RAHIMOVA Aziza Davronbekovna***	Yoshlarning ma`naviy-axloqiy dunyoqarashini yuksaltirishda Maxtumqulining falsafiy va pedagogik asarlarining o’rni	82
18.	***SHERMATOV Fayzullo Toshtillayevich***	Oliy harbiy ta’lim tizimidagi bo‘lajak ofitserlarning o‘quv motivasiyasining empirik taxlili: xulosa va tavsiyalar	85
19.	***ZARIPOV Nozimbek***	Informatika va axborot texnologiyalarini fanini o‘qitishda dasturlash tillarining roli	90

		MAKTABGACHA VA BOSHLANG‘ICH TA’LIM	
20.	***OCHILOV Fariddun***	Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tabiiy-ilmiy bilimlarni kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘rgatish ijtimoiy-metodik muammo sifatida	95
21.	***RAHIMOVA Fazilat***	Nostandart masalalar mantiqiy tafakkur jarayonlarini shakllantirish va o‘stirish omili sifatida	100
22.	***XUDOYNAZAROV E.M.***	Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	102
23.	***SHODIYEV Narziqul Shodiyevich, NABIYEVA Dilfuza Temirovna***	Ulug’ ajdodlarimiz ilmiy merosi vositasida bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarini ma’naviy faoliyatga metodik tayyorlash	106
		FILOLOGIYA VA TILLARNI O‘QITISH	
24.	***ЮЛДАШЕВА Дилором, РУЗИЕВА Мадина***	Основные темы субстанциальной лингвистики и их преподавание	111
25.	***ДАВРОНОВА Фотима Пирназарова***	Замонавий методлар асосида хорижий тилларни ўргатишнинг методик хусусиятлари	117
26.	**JUMANIYOZOVA Intizor**	Abdulla Oripov she’riyatida falsafiy-intellektuallik va ekspressivlikning ifodalanishi	121
		ANIQ VA TABIIY FANLARNI O‘QITISH	
27.	***ЗОИРОВА Лола***	Особенности проведения урока-семинара (самостоятельной работы) методом проектов на тему: “Обеспечение радиационной безопасности в медицинских учреждениях”	124
28.	***ARTIKOVA G.E.***	9-10-sinfda “Jahon iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi” fanini pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanib o‘qitishning ilmiy-metodik asoslari	131
29.	***БОЗОРОВ Эркин Хожиевич, АШУРОВ Жасур Джураевич***	Преподавание ядерной медицины в вузах на современном этапе	138
30.	***ЮЛДАШОВА Шахло Тойировна***	Исследовательская деятельность как сфера становления клинического мышления будущего врача	141
		IQTISODIY TA’LIM VA TARBIYA	
31.	***САИДКУЛОВА Фируза Фармоновна***	Ключевые факторы развития экономической компетенции у студентов	145
32.	***QUCHQOROVA Nargiza***	Bo‘lajak tarbiyachilarining iqtisodiy madaniyati tarkibiy qismlari	150
		JISMONIY MADANIYAT VA SPORT	
33.	***УТАЕВ Зафар Мухтарович***	Спорт воситасида ўқувчи-ёшларга умуминсоний ғояларни сингдиришнинг педагогик имкониятлари	153

Intizor JUMANIYOZOVA

Abdulla Qodiriy nomidagi ijod maktabi ona tili va adabiyot o`qituvchisi

ABDULLA ORIPOV SHE’RIYATIDA FALSAFIY-INTELLEKTUALLIK VA EKSPRESSIVLIKNING IFODALANISHI

Annotatsiya.

Ushbu maqolada Abdulla Oripov she’riyatidagi o’ziga xosliklar, lirik qahramon kechinmalari tahlili o’rin olgan. Shoir ijodini o’quvchiga yetkazishda davr masalasiga oid takliflar ilgari suriladi.

Kalit so’zlar: *falsafiy-intellektual ohang, lirik qahramon, ekspressivlik.*

Annotation.

This article is an analysis of the peculiarities of Abdulla Aripov's poetry, the experiences of lyrical heroes. Suggestions on the issues of the period are put forward in order to convey the poet's work to the reader.

Keywords: *philosophical-intellectual tone, lyrical hero, expressiveness*

Аннотация.

Данная статья представляет собой анализ особенностей поэзии Абдуллы Арипова, переживаний лирических героев. Выдвигаются предложения по проблемам периода, чтобы донести до читателя творчество поэта.

Ключевые слова: *философско-интеллектуальный тон, лирический герой, экспрессивность.*

So’z asli payg’ambar ,u bois, balki
Odamzod tanigan o’z xudoyini.
Erigan temir parchasi kabi
O’rtab yuboradi tekkan joyini.
(Abdulla Oripov)

So’z – bu ilohiy qudratning tajallisi. Uning qudratidan mohirona foydalanib, insonlar qalbining nozik torlarini tebratib o’tadigan, ular qalbida ezgulik va muhabbat urug’ini ekadigan donishmand shoir Abdulla Oripovdir.

O‘zbekiston xalq shoiri, O‘zbekiston Qahramoni Abdulla Oripov — tug‘ma iste’dod egasi. U juda siyrak uchraydigan noyob, nodir shoir. Uning so‘z san’ati xazinasiga qo‘shgan hissasi bebaho. Ana shuning uchun ham birinchi Prezidentimiz Islom Karimov shoir ijodiga yuksak baho berib, «Biz XX asr adabiyotini Abdulla Qodiriy, G‘afur G‘ulom, Oybek kabi mumtoz adiblarsiz, zamonaviy adabiyotimizni Said Ahmad. Erkin Vohidov singari ijodkorlarsiz tasavvur eta olmaganimizdek, ma’naviy kelajagimizni, farovon va buyuk istiqbolimizni Abdulla Oripov ijodisiz ko‘z oldimizga keltira olmaymiz. Hozirgi davrda uning she'rlari xalqimizni adolat tantanasi, yorug‘ kelajakka ishonch ruhida tarbiyalaydigan yuksak ma’naviy omil bo‘lib xizmat qilmoqda»[3] , — degan edi.

Abdulla Oripov ijodi o‘ziga xos bir olam. Shoir she’rlari o‘zining samimiyligi, sodda va ravon tili, badiiy tasvirning nihoyatda nozikligi bilan ajralib turadi. Qolaversa, Abdulla Oripov ijodi ona-Vatan, buyuk ajdodlarimizga ehtirom, xalq taqdiri, sevgi va vafo kabi rang-barang mavzularga boy bo‘lib, ularda shoir o‘zining ruhiy kechinmalarini badiiy kashfiyot darajasida badiiy talqin qiladi. Shu bilan birga shoirning har bir she’rida milliy ruh, o‘ziga xos ohang yaqqol seziladi.

Masalan:

Nega qadding egik,nega boshing xam
Nega nigohlaringni tortadi tuproq?
Mening yer ustida tanishlarim kam
Mening yer ostida do’stlarim ko’proq.

Ushbu satrlarni o’qigan insonning qalbi junbushga keladi. Darhaqiqat , bizga ma’lumki, shoir bu hayoti davomida katta davralarda o’z obro’yiga ega shaxslardan biri edi. Lekin shunday bo’lsa-da bu dunyoning buqalamunligi, insonlarning vafosizligidan aziyat chekkan.

Tingla , bu abadiy sado bo’ladi,
Gadoning dushmani gado bo’ladi.

[3] S.Ahmad. Yo‘qotganlarim va topganlarim. Toshkent. 2000-yil, 67-bet

Ikkovi bir- birin yegunicha to
O’rtada bu dunyo ado bo’ladi.

Shoir ijodi nafaqat milliy adabiyotimizning, balki jahon adabiyotining ham boyligi sanaladi. Uning asarlari qozoq , turkman , turk, ozarbayjon ,tojik, tatar, rus, belorus, gruzin, latish, moldovan, nemis, yapon, xitoy, ukrain, eston tillariga o’girilgan. Shoir Jahon Intellektual Mulk tashkiloti tomonidan oltin medal bilan taqdirlangan.

Shunday shoirlar borki, o’z vaqtida maydonga keladi. Ular o’z xalqining ovozi, orzu - umidlari va inson qalbi iztiroblarining in’ikosi. U o’z davrining kuychisi, faylasufi, so’z sehrgaridir.

Abdulla Oripov ijodida o’zbeklarga xos donishmandlik , bag’rikenglik, xokisorlik va andisha namoyon bo’ladi. “Mustaqillik tufayli qo’lga kiritilgan yutuqlarni eslash va eslatish ong-u shuurimizni tozalaydi. Shoirbozlik va balandparvoz gaplar hech narsa bermaydi .Kerak bo’lsa, biz mustaqillik g’oyasini

go’dak qulog’iga azondek quyishimiz kerak. U ona allasi bo’lib farzandlarimiz vujudiga kirsin . Qachonki, istiqlol deganda yuraklarimiz hapqirib, to’lqinlanib , ketsa va kuchimizga kuch qo’shilsa , bir butun yengilmas xalqqa aylanamiz”.[4]

Qalbi nozik , nihoyatda ta’sirchan va o’ta kamtarin inson edi. Abdulla Oripovning shogirdi ,ustozi e’tiboriga sazavor bo’lgan jurnalist , Alisher Nazarning shoir haqida: “ Tabiatan juda nihoyatda murakkab shaxs edi. Abdulla akaning qalbi juda ham nozik inson edi . Sira - sira esimdan chiqmaydi ,Abdulla aka bir safar aytadilarki : “ Shu bir joyga ildirib qo’ysang , bir joyga yozib qo’ysang , vaqt keladi ,albatta, endi men qaytadan o’n sakkiz yoshga kirmayman . Bir xotira sifatida eslaganingda muxlislarim bir narsani bilib qo’ygani yaxshi . Qanchalik shu shuhratga belangan bo’lmay, qanchalik shu darajaga erishgan bo’lmay , esimni taniganmanki, xudoyim qalbimning bir chekkasini ozgina tilib qo’yganki, o’sha yerdan chik - chik qilib qanaqadir mahzunlik , qanaqadir g’am tomib turadi. O’sha narsa nima ekanligini mana yoshim 75 ga kirdi, bilmayman”, – deganlar”.

Darhaqiqat, shoir yaratgan kichik she’rlaridan tortib, katta- katta dostonlarigacha qandaydir ichki dard va hayajon yashiringanini ko’ramiz.Har bir she’rida go’zalliklar , sof musaffo tabait manzaralari , insoniy tuyg’ular tomon hissiyotlari jo’sh uradi-da , oxirida mahzunlik, umrning o’tkinchiligini eslatib o’tadi.

Shoirga dedilar : siz baxtli inson,
Xalqingiz ardog’lar hamma taniydi.
Shoir javob berdi:menda bir armon,
Muallim desalar meni qaniydi.

Bizga ma’lumki, istiqloldan oldingi davrlarda hur fikrli ijodkorlarimiz qalbida aks etgan, junbushga keladigan tuyg’ular ochiqdan ochiq aks ettirilmas edi. Hattoki, inson ruhiyati ham chegaralab qo’yilgan edi. Bunga qalbi ilohiy hislar va dardga to’lgan samimiy shoirlarimiz chiday olarmidi? Abdulla Oripovning ham sobiq sho’ro davrida qanchadan qancha ijod namunalari tazyiq va qarshiliklarga uchragan. Hatto yozgan she’rlari hech qaysi jurnal va gazetlarda chop etilmagan . Shoirning o’zi ham bu haqda shunday deydi: “ Birinchi muhabbatim she’rimni o’qib ,unga o’zgartirishlar kiritishimni aytishdi. Ushbu misralardagi Yolg’iz Ollohim so’zlarini Yolg’iz Panohim so’zlari bilan almashtirish to’g’risida shart qo’yishdi. Bunday tazyiqlarga, xo’rliklarga qanday chidash mumkin?” Nahotki, shoir tuyg’ulari ham, fikrlari ham chegaralab qo’yilsa!

Nido bergil, qaydasan, sharpangga quloq tutdim,
Sirli tushlar ko’rib men bor dunyoni unutdim,
Tongda turib nomingga ushbu she’rimni bitdim,
Dildagi ohim mening, birinchi muhabbatim,
Yolg’iz Ollohim mening, birinchi muhabbatim.

Lirik qahramon o`zining rad etilgan, javobsiz qolgan sevgisi tarixini hech kimdan yashirmasdan to`kib soladi. She`rda Odam Ato va Momo Havodan meros mo`jizaviy tuyg’uning odam ba`zan hatto o`z-o`ziga ochiq iqror bo`lishiga botinavermaydigan pinhoniy jihatlari qalamga olinadi.

Sodda va samimiy shoirdagi hur fikrlilik, ijodiy erkinlik, yuksak kechinmalar uchun davr muhiti torlik qilar edi. Bu holat Abdulla Oripovning singlisi Bibisora Oripovaning quyidagi gaplarida o’z tasdig’ini topgan:

“Sovet davrida akam tanilib boravergach, uni ko’p siquvga ola boshladilar. Shundan ko’p aziyat chekardi u. Jahli chiqsa, tinmay yozardi. Shunday kunlarning birida akamni Moskvada o’tadigan yosh shoirlar anjumaniga yuborishdi.Guruh rahbari – Ozod Sharafiddinov. O’sha davrda barcha hujjatlar, matnlar, o’qiladigan she’rlar tayyor bo’lgach, O’zkompartiya ruxsati bilan tanlanar edi. Bir payt Ozod aka qay ko’z bilan ko’rsinki, tasdiqlangan hujjatlar orasida akamning she’rlari yo’q”.

[4] Abdulla Oripov Tanlangan asarlar

Darhaqiqat, istiqlol yillari o‘zbek she’riyatida falsafiy-intellektual ohang ancha kuchaydi. Inson ruhiyatini, ehtiros, his-tuyg‘ularning keng silsilasini turfa ziddiyatli bo‘yoqlarda aks ettirish, odamzod shuurini band etgan muammolarni butun murakkabligi bilan suvratlantirish, shaxsning yuksak milliy umuminsoniy mohiyatini ekspressiv tarzda ochib berishga intilish etakchi yo‘nalishga aylandi.

Abdulla Oripovning ijodida nasihatomuz tarzida bitilgan misralar ham uchraydi.

O’g’lim ,bul hikmatni qilgil boshga toj:
Hech kimsa bo’lmasin nomardga muhtoj …
Er yigit qalqondir yurtiga doim ,
Mangudir Vatanda mardga ehtiyoj .

Bugungi kun o’quvchisiga Abdulla Oripov she’riyatini badiiy talqin qilishdagi asosiy muammolardan biri davr masalasidir. O’sha davrdagi ijtimoiy-siyosiy jarayon va u bilan bog’liq ayrim masalalar haqida o’quvchida tasavvur uyg’otish zarur. Har bir she’rida go’zalliklar, sof va muhabbat manzaralari, insoniy tuyg’ular tomon hissiyotlarni jo’sh urdiradi-da, oxirida maxzunlik, dard ruhi bo’y ko’rsatadi. Masalan, “Nigohimdan faqat sen pinhon” deganda istiqlol sog’inchi nazarda tutilgan bo’lsa, ajab emas.

Vatan madhi qancha -qancha shoirlar ijodida muhrlangan, lekin Abdulla Oripov ijodida o’zgacha ruh, o’zgacha hissiyot va dardning teran mushohadasini ko’ramiz. Masalan, “Imtihon” she’rida Vatan timsoli orqali shoir dilida uzoq yillar davomida yashirinib yotgan dardni tuyamiz:

Azal musofirdir dunyoda odam,
Ruhim garchi sobit, muallaq tanim.
Bir umr qo’yningda muqim tursam ham
Sog’inib yashadim seni, Vatanim.
Mehr bir, nafrat ham bir tomondir bu,
Vatanni sevmoqlik imtihondir bu.

Vatanda turib, Vatanni sog’inish mumkinmi? Ha, agarchi u ozod bo’lmasa… Shoir Vatanini o’zgalardan qizg’onib sevadi. Isyon bilan sevadi:

Mayli, suymasinlar meni g’animlar,
Yo’limni to’ssinlar raqiblar hatto.
Vatan har qayda ham mayoqdek imlar,
G’ururim yuksalar samogacha to.
Hech kimga berguvsiz dovrug’, shondir bu,
Vatanni sevmoqlik imtihondir bu.

Xulosa o`rnida ta’kidlamoqchi edikki, “Dunyoda yangi fikr yo’q. Eng yangi fikr esa eski bir fikrning yangicha to’n kiyishidir”, – degan edi Gyote.

Darhaqiqat, Abdulla Oripov ham ko’hna adabiyotimizga sayqal va yangicha ruh bera oldi. So’zdan ilohiy qudrat sifatida foydalanib, uning jilosidan insonlar qalbiga ma’naviy ozuqa baxsh eta olgan betakror iste’dod sohibi Abdulla Oripov asarlari necha yillar, zamonlar o’tsa-da, o’z qimmatini yo’qotmaydi. Xalqimizni ezgulikka, insoniylikka, sof mehr-muhabatga chorlayveradi.

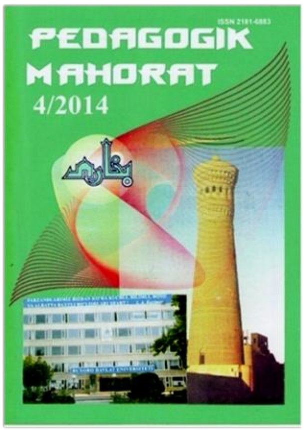

Buxoro davlat universiteti muassisligidagi
“PEDAGOGIK MAHORAT”
ilmiy-nazariy va metodik jurnali
barcha ta’lim muassasalarini
hamkorlikka chorlaydi.

Pedagoglarning sevimli nashriga aylanib ulgurgan “Pedagogik mahorat” jurnali maktab, kollej, institut va universitet pedagogik jamoasiga muhim qo‘llanma sifatida xizmat qilishi shubhasiz.

Mualliflar uchun eslatib o‘tamiz, maqola qo‘lyozmalari universitet tahririy-nashriyot bo‘limida qabul qilinadi.

Manzilimiz: Buxoro shahri, M.Iqbol ko‘chasi 11-uy
Buxoro davlat universiteti, 1-bino 2-qavat, 219-xona

Tahririyat rekvizitlari:
Moliya vazirligi g‘aznachiligi
23402000300100001010
MB BB XKKM Toshkent sh. MFO 00014 INN 201504275
BuxDU 400110860064017094100079001

Pedagogik mahorat: rivojlanamiz va rivojlantiramiz!

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

2022-yil 3-4-son (85-86)

2001-yil iyul oyidan chiqa boshlagan.

OBUNA INDEKSI: 3070

Buxoro davlat universiteti nashri

Jurnal oliy o‘quv yurtlarining professor-o‘qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, ilmiy xodimlar, magistrantlar, talabalar, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari hamda maktab o‘qituvchilari, shuningdek, keng ommaga mo‘ljallangan.

Jurnalda nazariy, ilmiy-metodik, muammoli maqolalar, fan va texnikaga oid yangiliklar, turli xabarlar chop etiladi.

Nashr uchun mas’ul:
Nigora SAYFULLAYEVA
Musahhih: Sarvinoz RAXIMOVA
Muharrir: Mexrigiyo SHIRINOVA

Jurnal tahririyat kompyuterida sahifalandi. Chop etish sifati uchun bosmaxona javobgar.

Bosishga ruxsat etildi 28.08.2022
Bosmaxonaga topshirish vaqti 30.08.2022
Qog‘oz bichimi: 60x84. 1/8
Tezkor bosma usulda bosildi.
Shartli bosma tabog‘i – 20,6
Adadi – 100 nusxa
Buyurtma № 466
Bahosi kelishilgan narxda.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Buxoro shahri M.Iqbol ko‘chasi 11-uy.